

Ebelik Öğrencilerinin Serbest Ebelik Konusundaki Görüş ve Beklentilerinin İncelenmesi

Examination of The Students' Opinions and Expectations on Independent Midwifery

Aysun EKŞİOĞLU^{1 A,B,C,D,E,F,G}, Zehra BAYKAL AKMEŞE^{1 B,C,D,F,G}, Ummahan YÜCEL^{1 B,C,D,F,G}, Emine DEMİR^{1 B,C,E,F,G}

¹Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu araştırma ebelik öğrencilerinin serbest ebelik mesleği hakkında görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla uygulanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki araştırmanın evrenini bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim görmekte olan 463 ebelik öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilere araştırmanın içeriğine ilişkin bilgi verilerek yazılı onamları alınmıştır. Verilerin toplanmasında anket formu öğrencilere dağıtılarak bireysel olarak doldurmaları istenmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde sosyo-demografik özellikler için sayı yüzde dağılımları ve bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisi ki kare testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin % 86.8'i serbest ebeliği bildiğini, %52.2'si bölüm etkinlikleri, %38.5'i ise sosyal medyadan öğrenmiştir. Öğrencilerin %21.2'si serbest ebelik yapmayı istemekte, bu öğrencilerin %34.4'ü ise bağımsız ebelik rollerini yerine getirebilmek için isteklidir. Öğrencilerin %82.7'si Türkiye'de serbest ebeliğin yapılabileceğini düşünmektedir. Öğrencilerin %78.4'ü serbest ebelerin mesleki otonomilerini/bağımsız rollerini kullanabildiklerini düşünmektedir. Serbest ebelik hizmetlerinin yürütülmesinde en büyük engel olarak toplumsal bilinç eksikliği (%27.4), yasal düzenleme ve sağlık politikalarının uygulanmasındaki aksaklıklar (%26.0) olduğu belirtilmiştir.

Sonuç: Serbest ebelik, öğrencilerin kariyer hedefleri arasında yer almakta olup, bu konunun eğitim programına entegre edilmesi, uygulanması ve yasal boyutlarıyla ele alınması önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebe, Serbest ebelik, Öğrenci.

ABSTRACT

Objective: This research was applied to determine the opinions and expectations of midwifery students about the independent midwifery profession.

Methods: The population of the descriptive study consists of 463 midwifery students studying at the Faculty of Health Sciences of a university. The students were informed about the content of the study and their written consent was obtained. In collecting the data, the questionnaire form was distributed to the students and they were asked to fill in individually. In the analysis of the data obtained from the research, the number and percentage distributions for socio-demographic characteristics and the effect of independent variables on the dependent variable were evaluated with the chi-square test.

Results: 86.8% of the students stated that they knew about independent midwifery. 52.2% of these students learned from department activities and 38.5% from social media. 21.2% of the students think of doing independent midwifery, 34.4% of them want it in order to fulfill their independent midwifery roles. 82.7% of the students think that independent midwifery can be done in Turkey. 78.4% of the students think that independent midwives can use their professional autonomy/independent role. Lack of social awareness (27.4%) and failures in the implementation of legal regulations and health policies (26.0%) were stated to be the biggest obstacles to the execution of independent midwifery services.

Conclusion: Independent midwifery is among the career goals of students, and it can be considered to include this subject in the midwifery curriculum. In order to evaluate this issue more closely, it is considered important to make publications on the practice and legal aspects of independent midwifery.

Key words: Midwife, Independent midwifery, Student.

Sorumlu Yazar: Zehra BAYKAL AKMEŞE

Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye, Türkiye

zehra.baykal@ege.edu.tr

Geliş Tarihi: 18.08.2022 – Kabul Tarihi: 07.11.2022

Yazar Katkıları: A) Fikir/Kavram, B) Tasarım, C) Veri Toplama ve/veya İşleme, D) Analiz ve/veya Yorum, E) Literatür Taraması, F) Makale Yazımı, G) Eleştirel İnceleme

1. GİRİŞ

Tarihin en eski mesleklerinden biri olarak ebelik, bilgi ve ahlaki değerler üzerinde temellendirilmiş, yıllar içerisinde gelişimini sürdürerek bilim, sanat ve etik değerler içeren profesyonel bir kimlik kazanmıştır (1-3). Profesyonel kimlikleri ile ebeler, gebelik, doğum, doğum sonu dönemde kadınlara ve yenidoğanlara savunucu, uygulayıcı, eğitici ve araştırmacı rolleri kapsamında bakım ve danışmanlık vermektedir (1,2). Hizmet sunduğu alanlar göz önünde bulundurulduğunda ebelik mesleğinin bağımsız rolleri oldukça geniştir (2).

Ülkemizde Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistiği Yıllığı 2020 verilerine göre hastanelerde (30.913), aile hekimliği biriminde (12.776) ve diğer kurumlarda (11.816) olmak üzere toplam 55.505 ebe çalışmaktadır (4). Kamu kurum ve kuruluşlarının dışında eğitimin derinleşmesi, gelişen teknoloji gibi birçok unsur serbest ebelik ve/veya özel ebelik kavramlarını ortaya çıkarmıştır (5). Ebeler Osmanlı Döneminde eve, hareme girebilen ve bağımsız çalışabilen en önemli sağlık çalışanı olmuştur (1). Ayrıca Sağlık Kabinlerinin Açılışı ve İşleyişi Hakkında Genelge' ye göre ebeye, hemşireye ve sağlık memurlarına (toplum sağlığı bölümünden mezun olanlar) tek başlarına veya yalnızca söz konusu hak ve yetkiye sahip meslektaşları ile ortaklık halinde, sağlık kabini açabilme yetkisi tanınmıştır (6). Fakat ülkemizde ebeler daha çok kamu kurum ve kuruluşlarında çalışmayı tercih etmişlerdir (4). Son zamanlarda ise serbest ebelik kavramı Türkiye'de popüler hale gelmeye başlamıştır.

Serbest ebelik Türkiye'de son yıllarda ilgi gören bir çalışma şekli olsa da, dünyada birçok gelişmiş ülke de uzun zamandır olan, kadın ve yenidoğan ile daha yakından ilgilenebildiği düşünülen bir çalışma şeklidir (7). Örneğin Yeni Zelanda'da ebelerin yaklaşık %50'si serbest ebe olarak çalışmaktadır (8). Fransa'da serbest ebeler, sağlıklı gebelik izlemleri yapma ve doğum hazırlığı sunma yetkisine sahiptir. Ayrıca doğum sonu dönemde takip ve bakım, doğum sonrası pelvik taban rehabilitasyonu uygulayabilir, anne ve yenidoğan ile evde yaşayan herkesin aşılarını reçete edebilirler. Ebeler, koruyucu jinekolojik izlem yapma, kontrasepsiyon reçete etme ve tıbbi yöntemlerle gebeliği sonlandırma yetkisine sahiptir. Bununla birlikte serbest ebeler birinci basamakta yer alır ve kadınların bilgilendirilmesinde kilit bir role sahiptir (9). İngiltere'de serbest ebeler, Ulusal Sağlık Hizmeti (National Health Services-NHS) kapsamında çalışmamaktadırlar. Ancak ulusal düzenleyici kurum olan İngiltere Hemşirelik ve Ebeler Konseyi (UK's Nursing and Midwifery Council-NMC) tarafından eğitimleri sağlanmakta ve denetleme yapılmaktadır. Serbest ebeler genellikle daha küçük girişimler gerektiren uygulamalarda bulunurlar ve bireye özgü bakım sunarlar. Bağımsız ebeler, ücretli olarak eksiksiz bir doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası bakım paketi sunan lider sağlık uzmanı olarak çalışırlar. Üstlendikleri ebelik bakımının çoğu, doğumlara katılım da dahil olmak üzere kadının evinde sunulmaktadır. İngiltere'de serbest ebeler, hastanede sunulan görev merkezli bakım yaklaşımı yerine, gebeye bireye özgü bakım vermeyi tercih ederler. Uygulama, risk değerlendirmesi ve protokoller yerine, kadının gebelikte bakıma ihtiyaç duyduğu konuları belirlemeye ve desteklemeye odaklanır (10). Hollanda'da birinci basamakta çalışan ebeler düşük riskli gebelerden sorumlu profesyonellerdir ve doğum öncesi, doğum ve doğum sonu dönemde bağımsız olarak çalışmakta, riskli bir durum söz konusu olduğunda ise gebeyi obstetrisyene yönlendirmektedirler (11,12). Gelişmiş ülkelerin dışında Endonezya'da, toplumdaki temel sağlık hizmetlerine önemli ölçüde katkıda bulunan özel sektörlerden biri de özel ebelerdir. Antenatal bakım hizmetleri için özel ebe klinikleri yüksek oranda tercih

edilmektedir. Endonezya'da her yıl tahmini olarak 5,3 milyon gebelik gerçekleşmektedir. Bu gebeliklerin %52'sinden fazlasının antenatal bakım hizmetleri özel ebe kliniklerinde sürdürülmektedir (13). Japonya'da ise serbest ebeler ya ebe tarafından yönetilen doğum merkezlerinde (doğum evleri) ya da kadınların evlerinde çalışmaktadır. Serbest çalışan ebeler, gebelik, doğum ve doğum sonrası dönem boyunca kadınların bakımının tüm sorumluluğunu üstlenmektedir. Son yıllarda Japonya'daki serbest ebe sayısı, kadınların hastanede doğum yapmayı daha çok tercih etmesinden dolayı ciddi oranda düşüş göstermiştir (14).

Dünyada, serbest çalışan sağlık profesyoneli sayısındaki artışın sağlanmasında mevzuat değişiklikleri önemli bir etkidir. Örneğin, Almanya'da uzun vadeli sağlık sigortası mevzuatı uygulanmış ve bu mevzuat değişikliği ile bireylerin evde hemşirelik hizmetini doğrudan hemşirelerden satın alma imkânı sunarak serbest çalışan hemşire sayısının artması sağlanmıştır (8). Amerika Birleşik Devletleri'nde doksanların sonlarında uygulanan mevzuat değişiklikleri ile bağımsız hemşirelerin ileri düzey uygulamaları Medicaid tarafından doğrudan geri ödenmiş sağlanmış ve bu durum bağımsız çalışan hemşire sayısında artışlarla ilişkilendirilmiştir (8). Türkiye'de ise serbest çalışan ebelere yönelik güncel bir yasa veya uygulama henüz gündemde değildir ve mesleki imaj açısından serbest ebeliğin ülkemizdeki yeri henüz net değildir. Ebelik öğrencileri ile yapılan araştırmalarda mesleğin imajının okulun ilk yıllarına göre son yıllarda daha değerli görüldüğüne dikkat çekilmektedir (15).

Literatür incelendiğinde ebelik öğrencilerinin serbest ebelik hakkında görüşlerini araştıran bir araştırma ile karşılaşılmamıştır. Yakın bir zamanda mesleki kariyerlerine serbest ebelik alanında başlama ve sürdürme kararı alma potansiyeli olduğu düşünülen ebe öğrencilerle araştırma yapılması, mevcut durumun ortaya konulmasına ve beklentilerle ilişkili etkin planlamalar yapılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle araştırma, ebelik öğrencilerinin serbest ebelik hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amacıyla yürütülmüştür.

2. GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın Tasarımı

Araştırma, ebelik öğrencilerinin serbest ebelik konusundaki görüş ve beklentilerinin incelenmesi amacıyla, tanımlayıcı nitelikte tasarlanmıştır. Türkiye'nin Batı bölgesinde yer alan bir Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde yürütülmüştür.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada ebelik bölümünde öğrenimlerini sürdüren tüm öğrencilere ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırma kapsamına alınan fakültede 2021-2022 eğitim öğretim yılı itibarıyla kayıtlı toplam 463 öğrenci bulunmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, 01 Mart-01 Nisan 2022 tarihleri arasında tüm öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Birinci sınıftan (n=123), ikinci sınıftan (n=110), üçüncü sınıftan (n=130) ve dördüncü sınıftan (n=100) öğrenci olmak üzere evrenin tamamına ulaşılarak (N=463) veri toplama süreci tamamlanmıştır.

Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Veri, araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu ile yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Anket formunda öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini (yaş, çalışma, gelir, anne-baba eğitim durumu), mesleki tercihlerini (ebelik bölümü tercih sırası, ebelik mesleği tercih nedeni, bölümü isteyerek seçme durumu), mezuniyet sonrası kariyer hedeflerini ve serbest ebelik uygulamaları hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik 48 soru yer almıştır.

Veri Çözümlemesi

Veri çözümü Statistical Package for Social Science (SPSS) Windows 22.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Sosyo- demografik özelliklere ilişkin değişkenler, sayı ve yüzde dağılımı ile gösterilmiştir. Serbest ebelik tercihi etkileyebileceği düşünülen kategorik özellikteki değişkenlerin etkisi Ki-kare çözümü ile değerlendirilmiş, $p < 0.05$ anlamlı kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmaya 463 öğrenci katılmıştır ve grubun yaş ortalaması 20.50 ± 1.85 'tir (en düşük=18.0, en yüksek=40.0). Öğrencilerin %51.2'sinin kırsal bölgede yaşadığı, %6.0'ının çalıştığı, %71.0'ının aile gelir durumunu gelir gidere denk olarak algıladığı ve %66.7'sinin annesinin, %52.3'ünün de babasının ilköğretim mezunu olduğu saptanmıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %63.1'inin ebelik bölümü tercih sırası 1-5. sıra aralığındadır ve %80.6'sı ebelik bölümünü isteyerek seçmiştir. Mezun olduktan sonra rahat iş bulma imkanı %44.1 oranı ile en fazla bölüm tercih nedenidir. Öğrencilerin %83.2'si mezuniyet sonrası ebelik mesleğini yapmayı düşünmekte, %45.4'ü hastanede çalışmak istemektedir. Öğrencilerin %86.6'sının kariyer hedefi vardır ve %47.5'inin kariyer hedefi ebelik yapmaktır. Araştırma grubunun %52.1'i ebelikte istihdam sorunu olduğunu belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 2'de öğrencilerin serbest ebelik ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin % 86.8'i (402) serbest ebeliği bildiğini; %52.2'si bölüm etkinlikleri, %38.5'i ise sosyal medya aracılığıyla bu kavramı öğrendiğini belirtmiştir. Öğrenciler serbest ebeliği %38.7 oranla "bir kurum/kamu/özel sektörden bağımsız çalışan ebe" olarak tanımlamışlardır. Öğrencilerin %21.2'si serbest ebelik yapmayı istemektedir. Serbest ebelik yapmayı düşünenlerin %34.4'ü bağımsız ebelik rollerini yerine getirebilme nedeniyle bunu istemektedir. Öğrenciler serbest ebeliği %42.3 oranla doğuma hazırlık ve doğum alanında yürütmek istemektedirler (Tablo 2).

Türkiye'de serbest ebeliğin yapılabileceği konusunda öğrencilerin %82.7'si olumlu görüş belirtmiştir. Öğrencilerin yarısı (%50.3) sosyal medyada bir serbest ebeyi takip ettiğini, %60.5'i takip ettiği serbest ebe'nin kendisini motive ettiğini bildirmiştir. Serbest ebelerin ebelik uygulamalarında otonomilerini/bağımsız rollerini kullanabildiğini düşünen öğrencilerin oranı %78.4'tür. Bununla birlikte %70.4 oranla serbest ebelerin yalnızca düşük riskli kadınları kabul etmesi gerektiği ifade edilmiştir. Serbest ebelik hizmetlerinin yürütülmesinde en büyük sorun/engel olarak birinci sırada toplumsal bilinç eksikliği (%27.4), ikinci sırada ise yasal düzenleme ve sağlık politikalarının uygulanmasındaki aksaklıklar (%26.0) olduğu belirtilmiştir. Serbest ebelerin yasal sorumluluklarıyla ilişkili bir düzenleme olup olmadığı konusunda öğrencilerin %65.7'si olmadığı yönünde görüş bildirmiştir (Tablo 3).

Tablo 1. Öğrencilerin Ebelik Eğitim ve Kariyer Planlama Özelliklerine Göre Dağılımı

Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Ebelik bölümü tercih sıralaması		
1-5. tercih arasında	292	63.1
6 ve üzeri tercih arasında	171	36.9
Ebelik bölümünü isteyerek seçme durumu		
Evet	373	80.6
Hayır	90	19.4
Ebelik bölümünü seçme nedeni		
Mezuniyet sonrası rahat iş bulma olanağı	204	44.1
İdealimdeki meslek	119	25.7
Puanın bölüme yetmesi	89	19.2
Rastlantı sonucu	20	4.3
Aile tercihi	17	3.7
Rol model	14	3.0
Mezuniyet sonrası ebelik mesleğini yapmayı düşünme durumu		
Evet	385	83.2
Hayır	78	16.8
Mezuniyet sonrası en çok çalışmak istenilen kurum/alan		
Hastane	210	45.4
Aile Sağlığı Merkezi	88	19.0
Akademisyenlik/üniversite	77	16.6
Kendi kliniği/özel ebelik	77	16.6
Ebelik yapmak istememe	11	2.4
Mezuniyet sonrası kariyer planlama durumu		
Evet	401	86.6
Hayır	62	13.4
Kariyer hedefi		
Ebelik yapmak	220	47.5
Önce çalışıp sonra lisansüstü eğitim	105	22.7
Lisans ustü eğitim	56	12.1
Akademisyen olmak	47	10.2
İkinci üniversite	35	7.5
Ebelikte istihdam sorunu olduğunu düşünme		
Evet	241	52.1
Hayır	222	47.9
Toplam	463	100

Serbest ebelik yapmayı isteme ve Türkiye’de serbest ebelik yapılabileceğini düşünme durumunu etkileyebileceği düşünülen bazı değişkenler açısından karşılaştırma yapılmıştır (Tablo 4). Serbest ebelik yapmayı isteme durumu ile baba eğitim düzeyi, serbest ebelikle ilgili hukuki bir düzenleme olduğunu düşünme, sosyal medyada serbest ebeleri takip etme ve bu ebelerin motivasyon sağlama durumunun istatistiksel olarak anlamlı etkisi olduğu görülmüştür

($p<0.05$). Türkiye’de serbest ebelik yapılabileceğini düşünme durumu ile benzer değişkenler arasında anlamlı fark elde edilmiş, yanı sıra aile gelir durumu algısı ve mezuniyet sonrası kariyer planı olmasıyla da ilişkili bulunmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Serbest Ebelik ile ilgili Görüşlerinin Dağılımı

Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Serbest Ebeliği duyma durumu		
Evet	402	86.8
Hayır	61	13.2
Serbest Ebeliği duyma kaynağı*		
Bölüm etkinlikleri	210	52.2
Sosyal medya	155	38.5
Diğer	27	6.8
Klinik uygulama/staj	10	2.5
Serbest ebeliği tanımlama şekli		
Bir kuruma/kamuya/özel sektörden bağımsız çalışan ebe	179	38.7
Diğer	131	28.3
Ailey/gebeye danışmanlık hizmeti veren takip yapan ebe	52	11.2
Kendi kliniğinde çalışan ebe	46	9.9
Bireysel çalışan ebe	43	9.3
Bir alanda kendini geliştiren ebe	12	2.6
Serbest Ebelik yapmayı düşünme		
Evet	98	21.2
Hayır	365	78.8
Serbest Ebelik yapmayı düşünme nedeni**		
Bağımsız rolleri/otonomi	232	34.4
Daha yakın temas/iletişim	195	28.8
Daha fazla kariyer olanağı	68	10.1
Esnek çalışma saati	75	11.1
Bakım alanı seçebilme olanağı	60	8.8
Ekonomik imkânlar	46	6.8
Serbest ebeliği yürütmek istediği alan		
Doğuma hazırlık ve doğum	196	42.3
Emzirme danışmanlığı	107	23.1
Yenidoğan bakımı	91	19.7
Gebe izlemi	69	14.9
Toplam	463	100

* Sadece serbest ebeliği duyanlar alınmıştır.

** Birden fazla neden belirtilmiştir.

Tablo 3. Türkiye’de Serbest Ebeliğin Yürütülmesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Türkiye’de serbest ebelik yapabilme durumu		
Evet	383	82.7
Hayır	80	17.3
Sosyal medyada serbest ebe takip etme durumu		
Evet	233	50.3
Hayır	230	49.7
Sosyal medyada takip edilen serbest ebe nin motive etme durumu		
Evet	280	60.5
Hayır	183	39.5
Serbest ebelerin mesleki otonomilerini/bağımsız rollerini kullanabilme durumları		
Evet	363	78.4
Hayır	100	21.6
Serbest ebeler yalnızca düşük riskli kadınları kabul etmeli		
Evet	326	70.4
Hayır	137	28.6
Serbest ebeliğin hekimler tarafından desteklendiğini düşünme		
Evet	198	42.8
Hayır	265	57.2
Serbest ebelik hizmetlerinin yürütülmesinde en büyük sorun/engel		
Toplumsal bilinç eksikliği	127	27.4
Yasal düzenlemelerde ve sağlık politikaları	120	26.0
Ebelerin desteklenmemesi/mesleki değersizlik	48	10.4
Doğum refakatçilerinin ebelik yapmaya çalışması	45	9.8
Standart eğitim olmaması/beceri ve eğitim eksikliği	31	6.6
Diğer	31	6.6
Malpraktis riski	24	5.2
Ekonomik kaygılar	24	5.2
İş yükü ve fazla sorumluluk alma	13	2.8
Serbest ebelerin yasal sorumluluklarıyla ilişkili hukuki bir düzenleme		
Var	159	34.3
Yok	304	65.7
Toplam	463	100

Tablo 4. Öğrencilerin Sosyo-demografik değişkenleri ile serbest ebelik ile ilgili düşüncelerinin karşılaştırılması

Değişkenler		Serbest ebelik yapmayı isteme durumu				Türkiye’de serbest ebelik yapılabilmeyi düşünme							
		Evet		Hayır		X ²	p	Evet		Hayır		X ²	p
		n	%	n	%			n	%	n	%		
Aile Gelir Durumu Algısı	Gelir gidere denk	65	19.6	266	72.9	1.626	0.126	286	74.7	45	56.3	11.021	0.001
	Gelir giderden düşük	33	33.7	99	27.1			97	25.3	35	43.7		
Anne Eğitim	İlköğretim	58	59.2	251	68.8	3.196	0.091	250	65.3	59	73.8	2.142	0.143
	Lise ve üzeri	40	40.8	114	31.2			133	34.7	21	26.2		
Baba Eğitim	İlköğretim	39	39.8	203	55.6	7.751	0.004	190	49.6	52	65.0	6.284	0.012
	Lise ve üzeri	59	60.2	162	44.4			193	50.4	28	35.0		
Ebelik bölümü tercih sıralaması	1-5. arası	66	67.3	226	61.9	0.978	0.192	240	62.7	52	65.0	0.155	0.694
	6 ve üzeri	32	32.7	137	38.1			143	37.3	28	35.0		
Ebelik bölümünü isteyerek seçme durumu	Evet	77	78.6	296	81.1	0.314	0.333	310	80.9	63	78.8	0.203	0.653
	Hayır	21	21.4	69	18.9			73	19.1	17	21.2		
Mezuniyet sonrası kariyer planlama durumu	Evet	89	90.8	312	85.5	1.897	0.110	339	88.5	62	77.5	6.919	0.009
	Hayır	9	9.2	53	14.5			44	11.5	18	22.5		
Ebelikte istihdam sorunu olduğunu düşünme	Evet	55	56.1	186	51.0	0.825	0.214	199	52.0	42	52.5	0.008	0.930
	Hayır	43	43.9	179	49.0			184	48.0	38	47.5		
Serbest ebellekle ilgili yasal/hukuki düzenleme olduğunu düşünme	Evet	25	25.5	134	36.7	4.300	0.024	142	37.1	17	21.3	7.351	0.004
	Hayır	73	74.5	231	63.3			241	62.9	63	73.8		
Sosyal medyada serbest ebeleri takip etme	Evet	65	66.3	168	46.0	12.734	0.000	212	55.4	21	26.3	22.421	0.000
	Hayır	33	33.7	197	54.0			171	44.6	59	73.8		
Sosyal medyada takip ettiği ebelerin motivasyon sağlaması	Evet	75	76.5	205	56.2	13.406	0.000	252	65.8	28	35.0	26.258	0.000
	Hayır	23	23.5	160	43.8			131	34.2	52	65.0		
Serbest ebe olarak çalışan bir tanıdığı olma durumu	Evet	20	20.4	30	8.2	11.916	0.001	45	11.7	5	6.3	2.078	0.170
	Hayır	78	79.6	335	91.8			338	88.3	75	93.8		

4. TARTIŞMA

Araştırmada öğrencilerin çoğunluğunun ebelik bölümünü isteyerek tercih ettikleri ve kariyer planı yaptıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin kariyer seçenekleri arasında serbest ebelik yapmak olduğu, bu noktada ebelik programında ki ders içeriklerinin, bilimsel etkinlik ve sosyal medyanın etkili olduğu düşünülmektedir. Öğrenciler en çok mesleki otonomi ve bağımsız rollerini kullanabileceklerini düşündükleri için serbest ebelik yapmak istemektedirler. Serbest ebelikle ilgili yasal süreçlerde bir düzenleme olmadığını düşünen öğrencilerin, serbest ebelik yapmak istemedikleri ve Türkiye’de serbest ebelik yapılmasının uygun olmadığını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Öğrenciler ayrıca serbest ebeliğin hekimler tarafından da desteklenmediğini düşündüklerini bildirmişlerdir. Bu sonuçlar ülkemizde serbest ebelik ile ilgili ebelik öğrencilerinin görüşlerini sunması ve mevcut durumu ortaya koyması yönüyle değerlidir.

Mesleği sevme ve isteyerek tercih etme kişinin benlik saygısını geliştirmesi ve mesleğin profesyonelleşmesine katkı sağlaması bakımından önemli bir faktördür. Araştırmalar incelendiğinde ebelik mesleğini isteyerek tercih etme oranlarının 2013 yılında %47.3, 2014 yılında %62.5, 2018 yılında %67.6, 2021 yılında ise %56.4 ve %63.0 olduğu görülmektedir (16-20). Araştırmamızda ise her beş öğrenciden dördü (%80) ebelik bölümünü isteyerek tercih etmiştir. Yıllar içinde oranların yükseldiğini görmek ebelik mesleğinin benimsenmesi ve farkındalığın arttığını göstermesi bakımından son derece önemlidir.

Mezuniyet öncesinde ebelerin erken işgücü deneyimlerini yapılandırmak ve kariyer hedeflerini belirlemek, ebelik becerilerini pekiştirme fırsatı sunarak mesleki hedeflerini olgunlaştırmaktadır (21). Ay ve ark.nın (2018), araştırmalarında her beş öğrenciden dördünün kariyer planı yaptığını belirlemiş, en yüksek oranda bildirilen hedeflerin ise yüksek lisans yapmak ve ebe olmak olduğu belirtilmiştir (22). Literatürde bu sonuca benzer nitelikte Evans ve ark.nın (2020), son sınıf ebelik bölümü öğrencilerinin kariyer planlarını inceledikleri araştırmada öğrencilerin neredeyse tamamının ebe olarak çalışmayı planladığı, bu öğrencilerden çoğunun hastanede çalışmak üzere başvuru yaptığı ve az sayıda öğrencinin ise serbest ebe olarak çalışmayı planladığı belirlenmiştir (23). Araştırmamıza katılan öğrencilerin çoğunluğunun kariyer hedefinin olduğu ve mezuniyet sonrası kendi mesleğini yapmak istediği belirlenmiştir. Çoğunluğu kamu hastanesinde çalışmak isterken akademisyen veya serbest ebe olarak çalışmayı planlayanlar da mevcuttur. Öğrencilerin, ebeliğin farklı alanlarında çalışma istekleri, mesleki farkındalıklarının yüksek olduğunu düşündürmektedir.

Ülkemizde özel sektör içinde yürütülen serbest ebelik uygulamaları yazılı ve görsel medyada da sıklıkla yer almaktadır. Karaman ve ark. nın (2022) araştırmasında, serbest ebelik hizmeti veren ebelerin, özellikle öğrenciler tarafından sosyal medyada büyük oranda takip edildiği bulgusu dikkati çekmektedir (24). Araştırmamızda ise benzer şekilde öğrencilerin büyük kısmının (%87) serbest ebeliği bildiği, bunu büyük oranda fakültenin ders ve bölüm etkinliklerinde ve sosyal medyadan öğrendiği saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin yarısı sosyal medyada bir serbest ebeyi takip ettiğini ve bunun kendisinin motivasyonunu arttırdığını bildirmiştir. Ebelik müfredatında serbest ebeliğe yönelik ders içeriklerinin oluşturulmasının, bilimsel etkinliklerde serbest ebelik yapan ebelere sıklıkla yer verilmesinin etkisinin olduğu düşünülmektedir (25-27). Yanı sıra serbest ebelik yapan ebelerin sosyal medya kanalları

aracılığıyla da hizmetlerini tanıtması ebelik öğrencilerin ilgisini çektiği düşünülmektedir. Serbest ebelik yapmayı isteme ve Türkiye’de serbest ebeliği uygulanabilir bulma durumu ile bu sonuçlar anlamlı bir ilişki göstermektedir. Bu sonuçlara göre, sosyal medyanın öğrencilerin serbest ebelik tercihlerini önemli ölçüde etkilediği söylenebilir.

Ebelikte kariyer hedeflerinin belirlenmesinin her geçen gün önem kazandığı günümüzde, öğrencilerin serbest ebeliği hedefleri arasına yerleştirdiğini belirtmek mümkündür. Aktürk ve ark.nın (2021) ebelik öğrencileriyle yaptığı araştırmada benzer bir veriye ulaşılmış, %13.3’ünün serbest ebelik düşündüğü görülmüştür (16). Karaman ve ark. da (2022) öğrenci ebelerle ilgili araştırmalarında mezuniyet sonrası %7.4’ünün serbest ebelik yapmak istediğini bildirmiştir (24). Avusturalya’da yapılan bir araştırmada ebelik öğrencilerinin %87’sinin ebe olarak çalışmayı planladığı, %5’inin özel/evde doğum ebesi olarak çalışmayı düşündüğü belirtilmiştir (21). Ay ve ark. (2018), ise öğrencilerin mezuniyet sonrası kariyer hedefleri arasında doğumda refakatçilik yapmak isteyenler olduğunu bildirmiştir (22). Bu araştırmada ki öğrenciler ise, serbest ebeliğin Türkiye’de yapılabileceğine yönelik olumlu görüşe sahip olmakla birlikte, yaklaşık dörtte biri mezun olduktan sonra serbest ebe olarak çalışmak istediğini bildirmektedir. Bu bulgu bağımsız olarak serbest ebelik alanında çalışmaya istekli potansiyel bir işgücü olduğunu göstermektedir.

Ebe adayları öğrenciler, bağımsız rollerini eğitimleri sırasında kazanmaya başlamaktadırlar (28). Birleşik Krallık’ ta, hemşire ve ebeler için profesyonel uygulama ve davranış standartları içinde ebeler için yeterlilik standartları kısmında özerkliğin önemi vurgulanır. Hastane temelli ebelik uygulamalarında artan obstetrik müdahalelerden ve hekim ağırlıklı karar verme süreci söz konusu olduğundan dolayı ebelerin asgari düzeyde özerklik sahibi olduklarına vurgu yapılmaktadır (29). Clemons ve ark. nın (2021) çalışmasında serbest ebeler, "her zaman" özerk bir şekilde çalıştıklarını ve bundan dolayı motive olduklarını ifade etmiştir (30). Plessis ve Roets’in (2014) serbest ebelerle yaptığı nitel çalışmada, ebelerin özerkliği ve bağımsız çalışma koşullarını istediği, kendi kararlarını vererek, bakım sundukları kişiler için tam sorumluluk alabildikleri koşulları benimsedikleri ortaya konmuştur (31). Demir ve Taşpınar’ın (2021) çalışmasında da ebelerin mezuniyet sonrası ebe olarak çalışma isteğinin yüksek olması bağımsız rollerinin kullanılmasıyla ilişkilendirilmiştir (20). Bu araştırmada ise öğrencilerin serbest ebelik yapmayı isteme nedenlerinin başında otonomi ve bağımsız rollerini kullanabilmek gelmektedir. Bunun yanı sıra iletişim, esnek çalışma, kariyer olanağı ve ekonomik imkânlar da diğer nedenler olarak belirtilmiştir. Bu bulgular ülkemizde ebelik mesleğinin sorunlarının öğrencileri serbest ebelik yapmaya ittiğini düşündürmekle birlikte, serbest ebelik alanında çalışmak için öğrencilerin oldukça motive olduklarını düşündürmektedir.

Literatür incelendiğinde birçok ülkede serbest ebelik ile ilgili yasal düzenlemelerin olduğu, serbest ebelerin görev, yetki ve sorumluluklarının güvence altına alındığı görülmektedir (32). İngiltere’de serbest ebeler, Hemşirelik ve Ebelik Konseyi’ne (NMC) kayıtlı olarak, yetkileri konsey tarafından düzenlenmekte ve Ulusal Sağlık Sistemi ebeleriyle aynı şekilde denetlenmektedirler. Ayrıca serbest ebelerin tümü zorunlu mesleki sorumluluk sigortasına sahiptir (33). Evans ve ark. (2020), özel/evde doğum ebesi olmak isteyen ebelerin, mesleki tazminat sigortası ve finansman engelleri ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir (23). Araştırmamızda her dört öğrenciden üçü serbest ebelle ilgili yasal/hukuki bir düzenleme olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Yasal düzenleme olmadığını düşünen öğrenciler serbest

ebelik yapmak istememekte ve Türkiye’de serbest ebelik yapılmasını uygun bulmamaktadır. Ülkemizde de serbest ebelik çalışma koşullarının yasal bir düzenleme ile güvence altına alınması gerekmektedir.

Serbest ebeliğin uygulanması süreçlerinde bir takım engellerle karşılaşılabilir. Harris’e (2000) göre, serbest ebelik uygulamasının önündeki engeller mesleki tazminat maliyeti, sınırlı sayıda destekleyen doktor ve ev-hastane transferinden kaynaklanan sorunlar ile serbest ebelerin hastanede karşılaştıkları olumsuz yaklaşımlardır. Bakım verdikleri gebenin hastaneye yatmasından sonra ebelerin destek personeli rolüne indirgenmesi önemli bir sorun olarak gösterilmektedir (34). Roets ve Plessis (2014), serbest ebelerin özel hastane personeli ve yöneticileriyle ilişkilerinde kopukluk yaşandığını, serbest ebenin yeterince desteklenmediğini, iletişimde kopukluk olduğunu ve bakım rollerinin sınırlandırıldığını ortaya koymuştur (31). Serbest ebeliğin uygun bir şekilde yürütülebilmesi için ekip üyeleriyle işbirliği yapılması gerekmektedir. Gebe kadınlara ve bebeklerine yönelik yüksek kaliteli bakım, ancak tıp doktorları ve ebeler arasında işbirliği ile sağlanabilmektedir (35). Roets ve Plessis’in (2014), çalışmasında serbest ebelerin gerek kendi meslektaşları gerekse de hekimler tarafından ayrımcılığa uğradıkları bildirilmiştir. Özellikle normal doğum ve sezaryen doğuma yönelik tartışmaların kutuplaştırdığı ifade edilmiştir (31). Araştırmamızda öğrencilere göre serbest ebeliğin uygulanmasında ki engeller ise; toplumsal bilinç eksikliği, yasal düzenlemelerde yetersizlikler, ebelerin desteklenmemesi, doğum refakatçilerinin ebelik yapması ve malpraktis olarak bildirilmiştir. Ayrıca araştırmamızda öğrencilerin yarısından fazlası hekimlerin serbest ebeliği desteklemediği yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğrenciler tarafından tanımlanan engeller, uluslararası çalışmalardan elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada ebelik öğrencilerinin istihdam alanları içinde serbest ebelik olduğu, serbest ebelik alanına ilgi duydukları ve serbest ebelik yapmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara dayalı olarak, ebeler için bu bakım modelini uygulayabilecek yeteneği kazandıran eğitim programlarının geliştirilmesi sağlanmalıdır. Uygun şekilde eğitilmiş, iyi kaynaklara sahip bir ebelik işgücünün sağlanması, ulusal işgücü planlama faaliyeti içinde önemli bir unsur olarak kabul edilebilir. Ebe eksikliği, gebelik, doğum ve erken ebeveynlik döneminde kadınların bakımı için ciddi sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle, mevcut ve gelecekteki ebelik işgücünü destekleyen ve güçlendiren stratejilerin belirlenmesi önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma bir devlet üniversitesinde öğrenim gören ebelik öğrencileri ile sınırlıdır. Yanıt oranı yüksektir ancak bu bulgular diğer üniversitelerde öğrenim gören öğrencilere genellenemeyebilir ve bu nedenle daha geniş bir örnekleme ihtiyaç duyulabilir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülmesi için Ege Üniversitesi Rektörlüğü Tıp Fakültesi Dekanlığı Tıbbi Araştırmalar Etik Kurulu’ndan onay alınmıştır (Karar no: 22-1T/44 Tarih: 13.01.2022). Araştırma Helsinki Deklarasyonu Prensipleri’ne uygun olarak yapılmıştır. Araştırmaya katılan

tüm öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilerek bilgilendirilmiş yazılı onamları alınmıştır. Öğrencilere araştırma sırasında toplanan bireysel bilgilerinin araştırmacılar tarafından korunacağı ve araştırmadan istedikleri zaman ayrılacakları bilgisi verilmiştir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Teşekkürler

Araştırma verilerinin toplanmasında ve veri tabanına kodlamanın yapılmasında emeği geçen ebelik öğrencileri Dilber Gören ve Miraç Çağlıyan'a, konuya ilgi gösteren ve sorulara içtenlikle yanıt veren tüm ebelik öğrencilerine teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Kaya, D., & Yurdakul, M. (2007). Türkiye’de ve dünyada ebelik eğitimi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 23(2), 233–241.
2. Duran Aksoy, Ö., Yildirim, G., & Koçkanat, P. (2014). Ulusal ebelik kodları ve meslek değerleri. *STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23(4), 148–154.
3. Mumcu, N., & Özer, B. U. (2020). Geçmişten günümüze ebelik eğitimi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 7(3), 217–222.
4. TC Sağlık Bakanlığı. Sağlık istatistikleri yılı 2020. <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/43399,siy2020-tur-26052022pdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2022).
5. Kayacı, S. (2006). Sağlık Yüksekokulları ebelik bölümü öğrencilerinin ebelik mesleğini seçmelerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. <https://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12397/10217> (Erişim Tarihi: 27 Ekim 2022)
6. TC Sağlık Bakanlığı. Sağlık kabinlerinin açılışı ve işleyişi hakkında genelge. <https://www.saglik.gov.tr/TR,11081/saglik-kabinlerinin-acilisi-ve-isleyisi-hakkinda-genelge.html> (Erişim Tarihi: 27 Ekim 2022).
7. Gray, M., Rowe, J., & Barnes., M. (2016). Midwifery professionalisation and practice: Influences of the changed registration standards in Australia. *Women and Birth*, 29(1), 54–61. <https://doi.org/10.1016/j.wombi.2015.08.005>
8. Drennan, V., Davis, K., Goodman, C., Humphrey, C., Locke, R., Mark, A., et al. (2007). Entrepreneurial nurses and midwives in the United Kingdom: an integrative review. *J Adv Nurs*, 60(5), 459-469.
9. Baumann, S., Gaucher, L., Bourgueil, Y., Saint-Lary, O., Gautier, S., & Rousseau, A. (2021). Adaptation of independent midwives to the COVID-19 pandemic: A national descriptive survey. *Midwifery*, 94, 102918. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2020.102918>
10. Milan, M. (2003). Childbirth as healing: three women’s experience of independent midwife care. *Complementary Therapies in Nursing and Midwifery*, 9(3), 140–146. [https://doi.org/10.1016/s1353-6117\(03\)00038-6](https://doi.org/10.1016/s1353-6117(03)00038-6)
11. Warmelink, J. C., Wiegers, T. A., de Cock, T. P., Spelten, E. R., & Hutton, E. K. (2015). Career plans of primary care midwives in the Netherlands and their intentions to leave the current job. *Human Resources for Health*, 13(1). <https://doi.org/10.1186/s12960-015-0025-3>

12. Kool, L., Feijen-de Jong, E. I., Schellevis, F. G., & Jaarsma, D. A. D. C. (2019). Perceived job demands and resources of newly qualified midwives working in primary care settings in The Netherlands. *Midwifery*, *69*, 52–58. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2018.10.012>
13. Wulandari, L. P. L., Lubis, D. S. M., Widarini, P., Widyanthini, D. N., Wirawan, I. M. A., & Wirawan, D. N. (2019). HIV testing uptake among pregnant women who attending private midwife clinics: challenges of scaling up universal HIV testing at the private sectors in Indonesia. *The International Journal of Health Planning and Management*, *34*(4), 1399–1407. <https://doi.org/10.1002/hpm.2807>
14. Gepshtein, Y., Horiuchi, S., & Eto, H. (2007). Independent Japanese midwives: A qualitative study of their practise and beliefs. *Japan Journal of Nursing Science*, *4*(2), 85-93. <https://doi.org/10.1111/j.1742-7924.2007.00078.x>
15. Yurtsal, Z., Biçer, S., Duran, Ö., Şahin, A., Arslan, M., & Yavrucu, Ö. K. (2014). Sağlık bilimleri fakültesi ebelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin mesleğe ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *2*(2), 15–25.
16. Aktürk, S. O., Kizilkaya, T., Çelik, M., & Yilmaz, T. (2021). Ebelik bölümü son sınıf öğrencilerinin mesleki aidiyet düzeyleri ve etkileyen faktörler: Kesitsel bir çalışma. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, *4*(1), 23–33.
17. Sökmen, Y., & Taşpınar, A. (2021). Ebelerin mesleki profesyonel tutumları ve etkileyen faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, *24*(2), 156–166. <https://doi.org/10.17049/ataunihem.615169>
18. Yıldırım, F., & Özkan, H. (2014). Ebelik bölümü öğrencilerinin ebelik mesleğinde erkeklerin yer almasına ilişkin görüşleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, *3*(1), 646–655.
19. Yücel, U., Ünal, İ., Özdemir, T., Koyuncu, M., & Çakmak, N. (2018). Ebelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarının belirlenmesi. *Medical Sciences*, *13*(4), 94–104.
20. Demir, R., & Taşpınar, A. (2021). Ebelik bölümü öğrencilerinin ebelik mesleğine bakış açıları ve gelecekte beklenenleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *5* (3), 466-478 <https://doi.org/10.46237/amusbfd.780528>
21. Dawson, K., Newton, M., Forster, D., & McLachlan, H. (2015). Exploring midwifery students' views and experiences of caseload midwifery: A cross-sectional survey conducted in Victoria, Australia. *Midwifery*, *31*(2), e7–e15. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2014.09.007>
22. Ay, F., Keçe, M., İnci, İ., Alkan, N., & Acar, G. (2018). Ebelik öğrencilerinin meslek algıları ve kariyer planlarını etkileyen faktörler. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, *7*(2), 74–82.
23. Evans, J., Taylor, J., Browne, J., Ferguson, S., Atchan, M., Maher, P., et al. (2020). The future in their hands: Graduating student midwives' plans, job satisfaction and the desire to work in midwifery continuity of care. *Women and Birth*, *33*(1), e59–e66. <https://doi.org/10.1016/j.wombi.2018.11.011>
24. Karaman, Ö. E., Aygün, Y., & Yildiz, N. K. (2022). Ebelik öğrencilerinin meslekleri ile ilgili sosyal çevre görüşlerinden etkilenme durumları. *Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, *4*(1), 11–20. <https://doi.org/10.46413/boneyusbad.1014020>
25. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi. Ebelik Bölümü Online Panelleri- Ebelik Bölümü Online Panel-1 Raporu. <https://akademik.adu.edu.tr/fakulte/saglik/default.asp?idx=31373232> (Erişim Tarihi: 25.06.2022)
26. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Özel sektörde doğuma

- hazırlık eğitimcisi olmak, Deneyim paylaşımı. https://ebelik.ege.edu.tr/tr-15135/kariyer_etkinlikleri.html (Erişim Tarihi:12.07.2022)
27. Üsküdar Üniversitesi Ebelik Bölümü, Serbest Ebelik Etkinliği. 30 Mart 2022. <https://uskudar.edu.tr/sbf/tr/etkinlik/913/serbest-ebelik>, (Erişim tarihi:11.07.2022)
 28. Guner, S., Yurdakul, M., & Yetim, N. (2015). A qualitative study on the academic approach to the professionalization of midwifery in Turkey. *Journal of Higher Education and Science*, 5(1), 80. <https://doi.org/10.5961/jhes.2015.111>
 29. Zolkefli, Z. H. H., Mumin, K. H. A., & Idris, D. R. (2020). Autonomy and its impact on midwifery practice. *British Journal of Midwifery*, 28(2), 120–129. <https://doi.org/10.12968/bjom.2020.28.2.120>
 30. Clemons, J. H., Gilkison, A., Mharapara, T. L., Dixon, L., & McAra-Couper, J. (2021). Midwifery job autonomy in New Zealand: I do it all the time. *Women and Birth*, 34(1), 30–37. <https://doi.org/10.1016/j.wombi.2020.09.004>
 31. Du Plessis, D., & Roets, L. (2014). Independent midwifery practice: Opportunities and challenges. *Recreation and Dance (AJPHERD)*, 20(2), 1209–1224.
 32. Hildingsson, I., Gamble, J., Sidebotham, M., Creedy, D. K., Guilliland, K., Dixon, L., et al. (2016). Midwifery empowerment: National surveys of midwives from Australia, New Zealand and Sweden. *Midwifery*, 40, 62–69. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2016.06.008>
 33. Independent Midwives UK (IMUK). About Independent Midwives. <https://imuk.org.uk/families/what-we-do/> (Erişim tarihi:01.07.2022)
 34. Harris G. (2000). Homebirth and independent midwifery. *Australian College of Midwives Incorporated journal*, 13(2), 10–16. [https://doi.org/10.1016/s1031-170x\(00\)80048-3](https://doi.org/10.1016/s1031-170x(00)80048-3)
 35. Hutchison, M. S., Ennis, L. R., Shaw-Battista, J., Delgado, A., Myers, K., Cragin, L., et al. (2011). Great minds don't think alike: Collaborative maternity care at San Francisco General Hospital. *Obstetrics & Gynecology*, 118, 678–682.